

c. List okólny o sakramencie pokuty

KONGREGACJA KULTU BOŻEGO I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW

Prot. N. 700/00/L

List okólny dotyczący integralności sakramentu pokuty

Przez tajemniczy udział w zwycięstwie naszego Pana, Jezusa Chrystusa, na krzyżu, sakrament pokuty przewyższa rozdział między człowiekiem i Bogiem spowodowany grzechem. W tym cennym sakramencie skruszony grzesznik, jako dar Ojca, przez moc Ducha Świętego i przez posługę Kościoła otrzymuje pojednanie, które jest „skoncentrowane w samym Chrystusie, Baranku bez skazy ofiarowanym za nasze grzechy” (1 P 1,19; Ap 5,6; 12,11), którego „ból i opuszczenie w ten sposób zmieniły się w niewyczerpane źródło współczucia i jednajęcej miłości”.

Z tej przyczyny, z okazji wizyty ad limina w Rzymie w 1998 r. biskupów Australii sam Ojciec Święty oraz Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów uczynili kilka uwag dotyczących autentycznej dyscypliny sakramentu pokuty, zwłaszcza w sprawie całkiem wyjątkowych sytuacji, poza którymi nie może być nigdy udzielane „rozgrzeszenie ogólne”.

Od kiedy Wielki Jubileusz Roku 2000 „zakłada ponowne odkrycie sakramentu pokuty w jego głębokim znaczeniu jako spotkanie z Jedynym, który przebacza nam przez Chrystusa w Duchu”, ta dykasteria uznała za stosowne przyczynić się do pogłębienia autentycznego rozumienia dyscypliny sakramentalnej, a także poprawnego zastosowania obrzędów jako jasno określonych przez normy liturgiczne i prawne. W tym celu i po dokładnym rozważeniu sprawy ta dykasteria pragnie oświadczyć, że:

1. Obowiązujące normy dotyczące sakramentu pokuty znajdują się w *Obrzędach pokuty* rytuálu rzymskiego i w *Kodeksie prawa kanonicznego*, i są oparte na Bożym prawie, stałej nauce Kościoła i jego tradycyjnej praktyce. Ten List okólny przywołuje na powrót normy, a nie tworzy innowacji ani zmian w obowiązującym prawie. Nie unieważnia on niczego, co jest dozwolone przez obowiązujące zarządzenia prawne dotyczące sakramentu pokuty. Ściśle mówiąc, przypomina normy dotyczące autentycznej dyscypliny sakramentu pokuty, które Stolica Apostolska wielokrotnie wyraziła w *Obrzędach pokuty*, w *Kodeksie prawa kanonicznego* i w kilku przemówieniach Ojca Świętego. Zatem, winno to być jasno wyrażone, że nie może być „stopniowania” w zastosowaniu norm prawa. Kongregacja Kultu Bożego nie ma władzy odchodzenia od obowiązującego prawodawstwa; faktycznie jej odpowiedzialnością jest zabezpieczenie i popieranie tych norm i, dodatkowo, wspomaganie biskupów w wypełnianiu ich posługi pasterskiej.

2. Boskie ustanowienie sakramentu pokuty wymaga, aby każdy penitent wyznał kapłanowi wszystkie grzechy śmiertelne, wyszczególniając także moralne okoliczności, które pamięta po dokładnym rachunku sumienia. Z tego powodu *Kodeks prawa*

kanonicznego wyraźnie postanawia, że „indywidualna i integralna spowiedź oraz rozgrzeszenie stanowią jedyny zwyczajny sposób, przez który wierny, świadomy grzechu ciężkiego, dostępuje pojednania z Bogiem i Kościołem. Jedynie niemożliwość fizyczna lub moralna zwalnia od takiej spowiedzi” (kan. 960). W wyszczególnieniu tego obowiązku Kościół nieustannie powtarza, że „każdy wierny, po osiągnięciu wieku rozeznania, obowiązany jest przynajmniej raz w roku wyznać wiernie wszystkie swoje grzechy ciężkie” (kan. 989). „Należy podjąć energiczne wysiłki, mające na celu uniknięcie jakiegokolwiek ryzyka, żeby ta tradycyjna praktyka sakramentu pokuty przestała być stosowana”. Faktycznie, w tym Roku Jubileuszowym katolicy są wezwani w szczególny sposób, „aby na nowo doświadczyć tego wyjątkowego, przemieniającego doświadczenia, którym jest indywidualna, integralna spowiedź i absolucja”. Zgodnie z prawem i praktyką Kościoła, wierni muszą ustnie wyznać swoje grzechy (spowiedź uszna), oprócz wypadków prawdziwej fizycznej lub moralnej niemożliwości (np. skrajna choroba lub kondycja fizyczna powstrzymująca mowę, wada wymowy itp.). Ta dyspozycja wyłączałaby wspólnotowe celebrowanie tego sakramentu, w których penitenci są zachęceni do przedstawienia listy grzechów spowiednikowi. Powinno się zauważyć, że takie innowacje narażają na szwank nienaruszalność tajemnicy spowiedzi sakramentalnej.

3. Rozważając autentyczną dyscyplinę Kościoła dotyczącą „rogrzeszenia ogólnego”, niedawne międzykasterialne spotkanie Kurii Rzymskiej z reprezentacją Biskupów Konferencji Episkopatu Australii zauważyło, że: „... wspólnotowe celebrowanie nierzadko spowodowały bezprawne zastosowanie rozgrzeszenia ogólnego”. To bezprawne zastosowanie, jak inne nadużycia w administrowaniu sakramentu pokuty mają być wyeliminowane.

Nauczanie Kościoła jest odzwierciedlone w precyzyjnych określeniach norm *Kodeksu prawa kanonicznego* (por. kanony 959-964). W szczególności jasne jest, że „nie jest uważane za dostateczną konieczność, gdy nie ma wystarczającej liczby spowiedników jedynie z powodu wielkiego napływu penitentów, jaki może się zdarzyć podczas jakiejś wielkiej uroczystości lub pielgrzymki” (kan. 961, § 1, 2°).

Biskupi wykażą w przyszłości odnowioną czujność na te sprawy, świadomi, że odchodzenie od autentycznej tradycji wyrządza wielkie zło Kościołowi i indywidualnym katolikom.

4. Co zaś dotyczy udzielania „rogrzeszenia ogólnego”, wyłącznym autorytetem cieszą się biskupi diecezjalni, by określać, czy w danym przypadku w ich diecezji rzeczywiście ma miejsce doniosła konieczność i pozwalać im „zmieniać wymagane warunki, zastępować je innymi niż podane albo określać doniosłe konieczności według ich osobistych kryteriów, jakkolwiek znaczne by one były”. Faktycznie, biskup diecezjalny wydaje „ten osąd graviter onerata conscientia, i z zupełnym szacunkiem dla prawa i praktyki Kościoła.”

5. Ordynariusze miejsca i kapłani w stopniu, w jakim odnosi się to do nich, mają w sumieniu obowiązek zadbać o to, aby penitenci mieli zapewnioną regularną i częstą okazję do indywidualnego i integralnego wyznania grzechów we wszystkich kościołach parafialnych i tak dalece, jak to możliwe, w innych ośrodkach duszpasterskich.

Nadto kapłani są wezwani do bycia wielkodusznymi w dyspozycyjności poza ustalonymi terminami, aby celebrować indywidualną i integralną spowiedź, gdziekolwiek wierny rozsądnie o to by poprosił. „Inne działania, dla braku czasu, mogłyby być odroczone lub nawet zaniechane, ale nie konfesjonał.”

6. Ojciec Święty wskazuje na osobową naturę grzechu, nawrócenia, przebaczenia i pojednania jako powód, dla którego Obrzęd pojednania wielu penitentów z indywidualną spowiedzią i rozgrzeszeniem „wymaga osobistego wyznania grzechów i indywidualnej absolucji”. Odkąd indywidualne i integralne wyznanie grzechów jest nie tylko obowiązkiem „lecz także nienaruszalnym i nieprzenośnym prawem (*inalienabile*)” wiernego, wszelka innowacja, która stanęłaby na przeszkodzie w wypełnianiu ich obowiązku, tak jak kiedy penitenci są zaproszeni lub inaczej zachęceni do wymieniania przynajmniej jednego grzechu albo do wymieniania reprezentatywnego grzechu, ma być wyeliminowana.

7. Jako pomoc do bardziej owocnego przyjęcia sakramentu pokuty i w nadziei sprzyjania duchowi i cnocie pokuty wśród wiernych, *Obrzędy pokuty* zawierają materiał do „nabożeństw pokutnych”, które są opisane jako zgromadzenia ludu Bożego dla słuchania proklamacji słowa Bożego. „Należy troszczyć się, aby wierni nie łączyli tych nabożeństw z celebracją sakramentu pokuty”, w szczególności przez jasne pokazanie, że takie nabożeństwa są z natury przygotowaniem i nie zawierają sakramentalnego przebaczenia grzechów. Winno być oczywiste, że w nabożeństwach pokutnych nie można używać sakramentalnej formuły rozgrzeszenia, ani nie powinno posługiwać się końcową formułą mszalnego aktu pokuty, ani żadną inną formułą, która mogłaby być błędnie rozumiana jako absolucja z grzechu.

8. Ani Obrzęd pojednania wielu penitentów z indywidualną spowiedzią i rozgrzeszeniem, ani wyżej wymienione nabożeństwa pokutne nie mogą być łączone z odprawianiem Mszy św. Ponadto co do bezprawnej innowacji w celebracji tych obrzędów i Mszy św., którą ta praktyka reprezentuje, należy szczególnie zauważyć, że takie nadużycia powodują ryzyko tworzenia chaosu w umysłach wiernych co do tego, czy sakramentalna absolucja może lub nie może mieć miejsca.

9. Należy przypomnieć, że „Eucharystia nie jest ustanowiona dla odpuszczenia grzechów śmiertelnych – jest to właściwe dla sakramentu pojednania. Eucharystia jest właściwie sakramentem tych, którzy pozostają w pełnej wspólności z Kościołem”. Jednocześnie, skoro Ofiara Chrystusa i Ofiara Eucharystii są jedną i tą samą Ofiarą, kiedykolwiek wierni przyjmują Ciało i Krew Chrystusa (*worthily*), są oni umocnieni w miłości, „która ma skłonność do osłabiania się w codziennym życiu; a ta żywa miłość bliźniego gładzi grzechy powszednie”. „Przez tę samą miłość bliźniego, którą ta ofiara w nas wznieca, Eucharystia zachowuje nas od przyszłych grzechów śmiertelnych”.

10. Biskupom diecezjalnym przypomina się „ważność potrzeby duszpasterskiej troski o wpajanie większego dowartościowania tego sakramentu w ludzie Bożym, tak że orędzie pojednania, droga nawrócenia i prawdziwa celebacja sakramentu mogą głębiej dotknąć serca mężczyzn i kobiet naszych czasów”. W odpowiedzi na Boży dar

sakramentalny byłoby nierozsądne i aroganckie pragnąć samowolnie lekceważyć środki łaski i zbawienia, które Pan zapewnia i, w szczególnej sytuacji, rościć sobie prawo do otrzymania przebaczenia, czyniąc to bez sakramentu, który został ustanowiony przez Chrystusa ściśle celem odpuszczenia grzechów.

Skoro „pojednanie w Chrystusie jest osiągnięte na bardzo znakomitej drodze w celebracji sakramentu pokuty”, biskupi diecezjalni mają polecać częste przystępowanie do sakramentu pokuty, nawet w tych przypadkach, kiedy po dokładnym rachunku sumienia penitenci nie są świadomi popełnienia żadnych grzechów śmiertelnych, zarówno przez krzewienie ich nauczania i przez przypominanie spowiednikom, by radzili wiernym, że „regularne wyznawanie naszych grzechów powszednich pomaga nam formować nasze sumienie, walczyć ze złymi skłonnościami, pozwala być uzdrowionym przez Chrystusa i postępować w życiu Ducha”. W dążeniu do tego autentycznego „odkrycia na nowo” sakramentu pokuty, do którego Ojciec Święty wzywa Kościół, „ważne ponowne czytanie *Obrzędów pokuty* będzie wielką pomocą w czasie Jubileuszu do pogłębienia naszego zrozumienia istotnych elementów tego sakramentu”. Szczególnie w tym Roku Świętym, „kiedy Jezusowe zaproszenie do nawrócenia czyni je głębiej odczuwalne, może być jednym z owoców Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 generalny powrót wiernych chrześcijan do sakramentalnej praktyki spowiedzi”.

Rzym, w siedzibie Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, 20 marca, w uroczystość św. Józefa w Wielkim Jubileuszu Roku 2000.

Jorge A. Card. Medina Estévez
Prefekt

+ Francesco Pio Tamburrino
Arcybiskup Sekretarz

(Tłum. ks. Joachim Tyrtańia)